



НАЦИОНАЛЕН МЛАДЕЖКИ ФОРУМ

ПОЛИТИЧЕСКИ ДОКУМЕНТ ОТНОСНО МЛАДЕЖКА РАБОТА И МЛАДЕЖКИ РАБОТНИК

Приет на Общо събрание на НМФ, гр. София, 12.06.2016 г.

ПРЕАМБЮЛ

Национален младежки форум /НМФ/ е най-голямата младежка чадърна организация в България, която включва в състава си 40 младежки организации от цялата страна. Основната мисия на организацията е да изведе на преден план ролята и значението на младежките организации и младежката работа в развитието и създаването на активни и компетентни млади хора, които могат да се реализират и допринесат за едно проспериращо общество.

ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият документ, отразяващ резултатите от проведените шест тематични работни групи, пленарни сесии и дискусии по време на Националната среща „Младежки работник“ 2015г., е адресиран към Министерство на младежта и спорта, Министерство на образованието и науката, Министерство на труда и социалната политика, Национална агенция за професионално образование и обучение, регионални и местни власти, други институции и структури на държавната власт, имащи роля в изпълнението на политиките за и съвместно с младите хора, младежките организации и към самите младежи в страната.

Извеждайки на преден план проблемите пред младите хора в страната, ролята на младежките работници е особено отговорна. България все още води класацията на младежи, които са нито в образование, нито в обучение, нито в заетост (NEETs) - (22,4 процента)¹. Сред актуалните проблеми се нареждат още високият процент на ранно отпадащи от образователната система, както и функционалната неграмотност. Последните проучвания на младежта показват слаба ангажираност на младежите в обществени и доброволчески дейности. Традиционно високо е недоверието на младежите в структурите на държавната власт и ниската им политическа заинтересованост.

КОНТЕКСТ

Професията “младежки работник” е сравнително ново явление в българската обществена реалност. Тя бе регламентирана с влизане в сила на Закона за младежта (2012)², в чийто текст се посочва, че това е пълнолетно лице, преминало специално обучение за работа с младежи. В Националната стратегия за младежта (2012 – 2020)³

¹ http://www.unicef.bg/assets/PDFs/2015/NEETs_BG_Final.pdf

Оценка на състоянието и анализ на профила на подрастващите и младежите, които не работят, не учат и не се обучават (NEETs).

² http://mpes.government.bg/Documents/Documents/Zakoni/ZAKON_za_mladejta.pdf

Чл. 32. Младежният работник е пълнолетно лице, което е преминало специално обучение за работа с младежи и/или е придобило професионален опит за работа с младежи и изпълнение на младежки дейности.

³ http://mpes.government.bg/Documents/Documents/Strategii/strategy_youth_2012-2020.pdf

Особено значима е ролята на младежките работници за оказване на специална подкрепа за личностното, обществено и икономическото развитие и овластяването на младите хора за пълноценно участие в обществото, съобразено с особеностите на младежката възраст.

младежките работници се разглеждат като основен ресурс за изпълнение целите на политиките за младежта и се посочва, че това са специалисти, имащи съществена роля за личностното, общественото и икономическото развитие и овластяване на младите хора. Крачка напред бе въвеждането ѝ в Националния класификатор на професиите и длъжностите в България⁴.

Младежката работа и работници получиха сериозно внимание през последните години на ниво ЕС. В “Стратегия на ЕС за младежта – инвестиране и овластяване”ⁱ (2009) и „Обновената рамка за сътрудничество в младежката сфера (2010 – 2018)”ⁱⁱ, се призовава за развитие на обучителни програми за младежките работници, признаване на уменията им, придобити по неформален път и за развитие на нови подходи и услуги за младежка работа.

Резолюцията за младежка работа на Съвета на ЕС (2010)ⁱⁱⁱ и Заключениеята на Съвета за приноса на качествената младежка работа за развитието, благоденствието и социалното включване на младите хора (2013)^{iv}, препотвърдиха необходимостта от осигуряване на условия и подкрепа за обучение на младежки работници и повишаване квалификацията им, за повишаване качеството на младежката работа, нейното признаване и професионализиране.

В рамките на програма Еразъм + (2014 – 2020) проектите за мобилност и обучителни курсове на младежки работници са сред основния акцент на програмата.

Развитието на младежката работа е сред основните приоритети и на Работния план на ЕС за младежта за периода 2014 – 2015 година, където се залага създаването на национални експертни групи за развитие на система за качество на младежката работа^v. Реализират се редица ключови изследователски проекти, сред които “Working with young people: the value of youth work in the European union”^{vi}, “Quality youth work. A common framework for the further development of youth work”^{vii} и “The history of youth work in Europe”^{viii}, където се разглежда опитът от младежката работа в страните – членки и могат да послужат за създаване на политики, основани на доказателства.

Съветът на Европа разглежда развитието на младежката работа и професионализирането на младежките работници като свой приоритет. В рамките на своята дейност и правомощия, Съветът на Европа подпомога значително за сближаване националния опит в младежката работа между страните от континента. Европейското портфолио за младежки работници^{ix} и лидери се превърна в значим инструмент за разпознаване компетенциите и уменията на младежките работници.

Проведените две Европейски конвенции за младежка работа^x (European Youth Work Conventions), събрали заедно практики, представители на отговорни институции

⁴http://www.mlsp.government.bg/ckfinder/userfiles/files/dokumenti/klasifikacii/Spisak_na_dlazhnostite_01_01_2015.pdf

Професията е обозначена на стр. 61, с код: 3412 / 3017

и експерти, стимулираха допълнително сътрудничеството между отделните страни на континента за нейното признаване, утвърждаване и развитие. Втората Европейска конвенция, проведена в периода 27 – 30 април 2015 в Брюксел^{xi}, в търсене на “обща основа”, призова за създаване на единна “Европейска програма за младежка работа”, подчертавайки, че отговорността за развитието на младежката работа трябва да бъде на национално и местно ниво.

МЛАДЕЖКА РАБОТА

Младежката работа е междусекторна дейност, която успява да свърже различни структури и сектори, имащи отношение към грижата за младите хора и младежките въпроси, свързани с реалните проблеми на младежките общности и отделните индивиди. Тя овластява младежите, изпълнявайки основната си роля – те да израстват като самостоятелни, отговорни, активни и критични граждани.

Целта на младежката работа е да подпомага личностното, социалното и гражданско израстване на младите хора и да създава безопасно пространство за развитие на техния потенциал, придобиване на компетенции и откриване на нови възможности.

Основните принципи, на които се опира, са доброволно участие, толерантност, алтруизъм, партньорство и работа в мрежа, адаптивност, ясна отговорност и забавление. Младежката работа се реализира там, където са младите хора, въвличайки ги в динамичен, нестандартен, ангажиращ и творчески процес. Тя е мултидисциплинарна дейност, която си служи с методите на неформалното учене.

МЛАДЕЖКИ РАБОТНИК

Младежкият работник е лицето, което работи непосредствено с младите хора и изпълнява функции, насочени към реализиране на основната цел на неговата работа – стимулиране развитието на личностния им капацитет. Профилът на младежкия работник е разработен в следните три компонента: функции, компетенции и изисквания.

Задачите, които изпълнява могат да бъдат разделени най-общо в три групи:

- 1). Допринася и стимулира за личностното развитие на младите хора, като ги мотивира, консултира и насърчава, и предотвратява социалното им изключване от общността; Младежкият работник допринася за развитие на нови възможности пред младежите, благодарение на дейността си: желание за включване в допълнително обучение и развитие на нови умения; възможности за разширяване контактите; нарастваща индивидуализация и т.н.

- 2). Функциите по отношение организиране и управление на работата му, насочени към събиране и анализ на необходима информация, осъществяване на мониторинг на дейностите, набиране на ресурси и тяхното управление,

организиране и провеждане на събития, обучение и кампании;

3). Осигуряване на връзка с институциите и застъпничество пред тях за младежките интереси, като често той действа като активна страна в процеса на разработване и усъвършенстването на политиките и услугите за младежта.

Сред най-важните качества на младежкия работник е способността му да се адаптира към динамиката на нуждите и да се стреми да бъде актуален спрямо младежките проблеми предвид отговорността на дейността му.

Наред с това, за да изпълнява успешно своята дейност, той трябва да притежава:

- личностно-професионални качества насочени към потребностите на младите хора;
- висока мотивация за решаване на сложни проблеми и конфликти;
- набор от лидерски, организационни и управленски умения, за да може успешно и ефективно да разпределя и набира ресурси; да направлява процеси и да разработва и изпълнява проекти;
- познания върху европейското и българско законодателство;
- добра езикова и финансова култура.

ЦЕЛЕВИ ГРУПИ

Младежкия работник може да работи с младежи, намиращи се в различни житейски и социални условия. Важно е да се подчертае обаче, че основната му целева група са всички млади хора. Неговата дейност не е строго ограничена до отделни подгрупи. По този начин той се отличава от социалния работник и други сродни професии, работещи предимно със специфични младежки групи. Нещо повече, при осъществяване дейността на младежкия работник, участието на младежите е доброволно.

КЪДЕ МЛАДЕЖКИЯТ РАБОТНИК ОСЪЩЕСТВЯВА СВОЯТА ДЕЙНОСТ

Младежкия работник може да осъществява своята дейност в разнообразни условия, в различни обществени сфери, институции и организации. Две предпоставки могат да бъдат изведени, при разглеждане възможностите за неговата професионална реализация и при определяне ползите от разкриване на подобна позиция, било за правителствения, частния или неправителствения сектор.

Първо, младежката работа в основата си е междусекторна и мултидисциплинарна дейност, което предполага възможността нейният потенциал да бъде разгърнат в различни обществени сфери – в бизнес сектора, в сферата на здравеопазването, правосъдието, вътрешен ред и сигурност, спорт, образование и други, на местно и национално ниво.

Второ, тя взаимодейства непосредствено с младите хора, там където са самите те, на терен, предоставяйки им подкрепа или въвличайки ги в дейности носещи значима добавена стойност – обособени и неформални, открити и закрити младежки средища, младежки зони, младежки центрове, младежки и доброволчески клубове и домове, младежки организации. Младежката работа може да се реализира в училища, университети, читалища. Тя има място в структурите на местната власт, в структури за партньорство с местната власт, институции и организации работещи с младежи в неравностойно положение.

ИНСТРУМЕНТИ И ПОДХОДИ НА МЛАДЕЖКАТА РАБОТА

Многообразието от инструменти и подходи разкрива още веднъж междусекторния характер на младежката работа, нейната динамика и способност за адаптиране към променящите се нужди и условия.

Инструментите и подходите са насочени към подпомагане на личностното развитие на младите хора, придобиване на нови компетенции, намиране на нови възможности за израстване, преодоляване социалното изключване и овластяването на младите хора. Изборът на инструменти и подходи се съобразява с идентифицираните потребности и заложените конкретни цели, както и съобразно това на какво ниво се осъществява младежката работа – международно, национално, регионално, местно.

Освен инструментите и подходите на неформалното учене, младежкия работник си служи с методи, заимствани от социалната работа, кариерното консултиране и ориентиране, инструментариума на младежките политики, социалните науки и др. С нарастване значението на дигиталните технологии и интернет в живота на младите хора, се разгръща още едно широко поле за развитие на нови инструменти за по-ефективно достигане до целевите групи, а именно социалните мрежи, интернет платформите за комуникация и обмен на информация и т.н.

РОЛЯ НА МЛАДЕЖКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ И ОРГАНИЦИИТЕ РАБОТЕЩИ С МЛАДЕЖИ

Младежките организации и организациите работещи с младежи са основните доставчици на младежки работници. Като такива трябва да бъдат припознати от държавните институции като активен актьор в процеса на развитие, валидиране и признаване на компетенциите на младежките работници.

Взимайки предвид националния контекст, професионалното обучение на младежки работници може да бъде реализирано чрез Центровете за професионално обучение и/или в професионални колежи и гимназии.

Младежките организации и НМФ следва да имат основна роля в развитието на ЦПО на младежки работници.

Осигуряване на обучение за младежки работници е сред основните препоръки на европейските политически документи в областта, а именно възможности за

обучение и сертифициране на младежките работници. Наличието на обучителни програми се разглежда като едно от основните условия за повишаване на качеството на предоставяните услуги и повишаване устойчивостта на младежката работа. Такива обучителни програми могат да бъдат създавани от младежките организации.

ПОЛЗИ ОТ МЛАДЕЖКАТА РАБОТА:

- стимулиране на демократично развитие и участие, създаване на устойчиво, компетентно и ефективно гражданско общество;
- демократичност и толерантност между хората и различните обществени групи;
- подобряване на социалната кохезия и социалното включване, подпомагане на държавните и местните институции и неправителствените организации да достигнат до социално слаби и живеещи в риск млади хора;
- подобряване на условията на живот и създаването на благоприятна и сигурна среда за развитие на младите хора;
- развитие на умения и качества сред младежите, необходими за справяне с предизвикателствата на съвременния живот; подпомагане на трупането на опит и повишаване на мотивацията им;
- осъществяване на прехода от юношество към зрялост;
- младежката работа като фактор за преодоляване на някои от най-сериозните предизвикателства пред българското общество – емиграция, престъпност, безработица;
- реализиране на по-ефективни младежки политики на национално и местно ниво, допринасяйки за идентифициране на проблеми, разработване на мерки и даване на обратна връзка; младежката работа подпомага комуникационния поток между младите хора и отговорните институции.
- съществен принос за личностно израстване и преодоляване на предизвикателствата пред младежи, намиращи се в различна степен на риск и зависимост.
- подкрепа при развитието и разгръщане потенциала на младите хора; осигуряване на безопасна среда за придобиване на нови знания и умения
- подпомагане на процеса по овластяване на младите хора;

Младежката работа използва различни подходи в разнообразна среда чрез партньорства със заинтересовани страни, с което осигурява връзки между младежките работници и младите хора, отпадащи от образователната система, намиращи се в прехода от образование към трудов живот или живеещи в неблагоприятна социална среда.

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

В Европа протича интензивен дебат, засягащ развитието на младежката работа. Основните му измерения тенденции на Европейско равнище са:

- поява на нови практики, породени от все по-важното място на технологиите в живота на младите хора;
- необходимост от адаптиране на младежките работници към променящите се нужди и рискове;
- развитие на все повече изследвания на младежката работа, както и засилващото се трансевропейско и междусекторно партньорство в сферата;
- въпросите за финансовото обезпечаване на младежката работа и свързането ѝ с по-обширната област на младежките политики.

В България младежката работа се осъществява преди всичко в младежките организации и на проектен принцип. Съществуват редица практики, подходи и инструменти, които разкриват зародиша на младежка работа в страната. Опитът на национално ниво, както и международното сътрудничество разкриват динамиката и ефективността на една почти невидима за широката публика дейност, която все още неуверено артикулирана като младежка работа.

Прегледът на националното законодателство и съществуващите практики, подходи и инструменти очертават рамките на предизвикателствата, пред които развитието на младежката работа е изправено:

- липса на държавно признати изисквания за обучение на младежки работници;
- липса на стандарти за качество на обучението и на младежката работа в страната;
- фрагментарност на дейностите и липса на устойчивост на проектите и практиките;
- липса на програми и стратегии за младежката работа и подкрепа за младежките работници на национално, регионално и местно ниво;
- система за валидиране и признаване на уменията, придобити по неформален и информален път, която да обхваща дейността на младежките работници.

РАЗПОЗНАВАНЕ НА МЛАДЕЖКАТА РАБОТА

Разпознаването на младежката работа в обществото има различни измерения. Участниците в срещата отправят препоръка към всички младежки организации за по-активно промотиране на практиките и ползите от младежката работа, като използват разнообразието от канали и възможности за това.

Отправят се препоръки и относно развитието на по-тесни сътрудничества между самите младежки организации и организиране на съвместни инициативи и дейности. Освен това се препоръчва и сближаване сътрудничеството между младежките организации, бизнеса и държавните институции за популяризиране на младежката

работа, изграждане на услуги и пространства за младежка работа.

Важен елемент от разпознаване стойността на младежката работа за обществото и младите хора е развитието на система за валидиране и признаване на уменията, придобити следствие включването в дейности и активности на младежките организации, клубове и работници.

Накрая, младежките организации трябва да бъдат все по-активни в комуникацията с всички заинтересовани страни, по-активни във взаимодействието и ангажирането на младите хора, и в процеса на взимане на решение. От друга страна, националните, регионалните и местните власти, трябва да по-често да включват младежките организации в процесите по разработване и прилагане на политики насочени към младежта, включително и чрез развитие на делегирани услуги към младежките организации, осъществяващи младежка работа.

ПРЕПОРЪКИ

МОН:

- НАПОО да ускори процеса по разработване на държавни образователни стандарти по направлението;
 - Да се ускори процеса по приемане и обнародване на ДОИ;
 - Разработване на програма за сертифициране и валидиране на уменията, придобити по неформален път;
 - Разпознаване на неформалното учене, връзката му с формалното образование и начините на взаимодействие.
 - Стандартизиране на профила на младежкия работник на национално ниво;

ММС

- Да заяви подкрепа за разработване на образователните изисквания, които ще бъдат предложени като последващ резултат от настоящата среща;
- Осъществяване на междусекторно сътрудничество за съгласуване дейностите по развитие на младежката работа в страната;
- Включване на младежката работа за целево финансиране в НПМ;
- Стимулиране развитието на младежки центрове в партньорство с останалите институции;
- Включване на младежки работници при разработване на политики и мерки за младежта.

МТСП

- Разработване на социални услуги за младежта в съответствие с принципите на младежката работа и участието на младежките работници;
- Включване на младежки работници при реализиране мерките за младежка

заетост и активиране на неактивни младежи;

- Включване на младежки работници при реализиране Гаранция за младежта.

Неправителствени организации

- Създаване на принадлежност на младежките лидери към младежката работа;
- Развитието на младежките работници в НПО може да минава през следните стъпки: участие в събитие (обучения, презентации, семинари, конференции и др.), доброволчество, провеждане на обучения, организиране на младежки събития;
- Позициониране на НПО-тата като надежден партньор;
- Популяризиране младежката работа сред широката общественост.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Предизвикателствата пред младите хора днес не трябва да бъдат измествани на заден план при разработването на политическите приоритети. Отказът от действие води до задълбочаване на проблемите, както и до увеличаване разходите за обществото. Призоваваме, всички отговорни институции и организации за предприемане на релевантни стъпки в посока утвърждаване младежката работа в страната.

С настоящия документ Национален младежки форум обхваща настоящето състояние на младежката работа в страната с цел да се даде тласък за признаване на професията младежки работник, развитието на обучение за младежки работници и обособяване на профила и обхвата на неговата дейност.

БИБЛИОГРАФИЯ

ⁱ Стратегия на ЕС за инвестиране в младежта и за мобилизиране на нейния потенциал Обновен отворен метод на координация за справяне с предизвикателствата и възползване от възможностите, стоящи пред младежта: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52009DC0200&from=EN>

ⁱⁱ Европейско сътрудничество по въпросите на младежта (2010-2018 г.) <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=URISERV:ef0022>

ⁱⁱⁱ РЕЗОЛЮЦИЯ НА СЪВЕТА от 27 ноември 2009 година относно обновена рамка за европейско сътрудничество по въпросите на младежта (2010—2018 г.) [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009G1219\(01\)&from=BG](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009G1219(01)&from=BG)

^{iv} Заключение на Съвета относно укрепване на работата с младежта с цел осигуряване на единни общества [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015XG0523\(01\)&from=BG](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015XG0523(01)&from=BG)

^v Резолюция на Съвета и на представителите на правителствата на държавите членки, заседаващи в рамките на Съвета, от 20 май 2014 г. относно европейски работен план за младежта за периода 2014—2015г.; [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:42014Y0614\(02\)&from=BG](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:42014Y0614(02)&from=BG)

^{vi} Working with young people: the value of youth work in the European Union; http://ec.europa.eu/youth/library/study/youth-work-report_en.pdf

^{vii} Quality Youth Work. A common framework for the further development of youth work. Report from the Expert Group on Youth Work Quality Systems in the EU Member States; http://ec.europa.eu/youth/library/reports/quality-youth-work_en.pdf

^{viii} История на младежката работа в Европа и нейното значение за съвременната политика за младежта;
http://pjp-eu.coe.int/documents/1017981/1667851/History_of_YWork_BG.pdf/17dad937-7573-4a55-9c60-3cb95a02c241

Английска версия: The history of youth work in Europe Relevance for youth policy today;
http://pjp-eu.coe.int/documents/1017981/1667851/History_of_youth_work.pdf/b97318a2-2d74-4ea5-b94c-40c726d7d47d
Поредица История на младежката работа в Европа;
<http://pjp-eu.coe.int/en/web/youth-partnership/knowledge-books>

^{ix} Официален сайт на европейското портфолио за младежки лидери и младежки работници;
<http://www.coe.int/en/web/youth-portfolio/home>

^x 1st European Youth Work Convention Declaration
http://www.coe.int/t/dg4/youth/Source/Resources/Documents/2010_Declaration_European_youth_work_convention_en.pdf

^{xi} 2nd European Youth Work Convention brings together all relevant documentation and outcomes of the Convention
http://demo.eywc2015.eu/Portals/0/Documents/Youthwork_VerslagboekTRISv2.pdf
Официален линк към Втората Европейска Младежка Конвенция:
<http://demo.eywc2015.eu/the-convention/background>